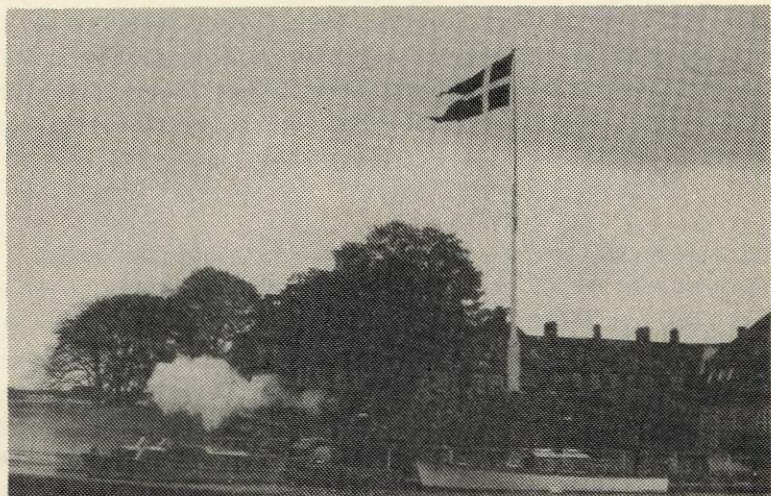

200 år

RIGETS FLAG

på batteriet Sixtus

1788 - 15.8. - 1988

RIGETS FLAG
PÅ
BATTERIET SIXTUS
1788 - 1988

Igennem 200 år - siden den 15. august 1788 - har der været flaget med Dannebrog fra flådens befæstningsanlæg på Nyholm, kaldet Batteriet Sixtus. Det er nu landets ældste faste flagbastion, og det er dette flag, der salutes af fremmede skibe, der kommer til København og som gennem salutten viser deres respekt for den danske suverænitet. Det Dannebrog, der vajer her, har derfor fået en slags status som "Rigets flag".

+ + +

Salutering - d.v.s. affyring af kanoner - er den gamle måde at hilse på for krigsskibe eller bevæbnede handelsskibe. Den har både været benyttet som hilsning, når to skibe mødte hinanden, men har også været anvendt oprindeligt over for kystforter og befæstningsanlæg. Selve hilsningen til søs har bestået dels af salutafgivning med kanonskud dels ved at stryge topsejlet. Den sidstnævnte form for hilsning anvendtes naturligt af handelsskibe. En regel synes det også at have været, at krigsskibe under sejlads i fremmede territorialfarvande ikke alene hilste krigsskibe fra det pågældende område med salut, men tillige ved at stryge topsejlet. Den oprindelige hensigt med salutten, var at "tømme" sine kanoner inden for skudafstand for derved at demonstrere sine fredelige hensigter eller respekt ved at afskrive sig den fordel det var at have ladet sine kanoner og være parat til skud.

Fra 1500-tallet har det mest anvendte antal skud som salut været 3, 5 eller 7. Primtallene har været foretrukket, idet disse efter gammel overtro anses for at være heldige, hvorimod et lige antal skud normalt har været anset for uheldigt. F. eks. benyttedes altid et lige antal skud i forbindelse med salutter ved dødsfald. Dette har dog ikke hindret, at et lige antal skud har været anvendt i de nordiske lande ved almindelig salut. F. eks. var det svenske orlogsløsen således 4 skud, hvorimod den dansk-norske var på 3 skud. Først i 1675 bragte den britiske flådes administrator Samuel Pepys orden i systemet ved at fastsætte et bestemt antal ulige skud til hver af de forskellige admiralsgrader. Denne skik bredte sig derefter hurtigt over resten af Europa. En kongelig person fik efter dette system 21 skud. Efter den praksis, der udviklede sig i Norden, får en konge dog 27 skud.

Salutering er blevet bibeholdt, hvorimod strygning af topsejlet for handelsskibenes vedkommende efter dampens indførelse og sejlenes afskaffelse ikke har kunnet fortsættes som hilsemåde. I stedet opstod her den skik at kipe med flaget, som det hedder. I dag er der en tendens til, at salutering som hilsemiddel kun bruges ved særlige lejligheder og over for specielle rangspersoner. To orlogsskibe, der i dag møder hinanden i rum sø, saluterer således normalt ikke over for hinanden. I stedet har man fortsat den skik, hvorved orlogsskibe over for hinanden kunne vise deres fredelige hensigter, nemlig ved at "mande ræer", d.v.s. at anbringe folk på ræerne, hvorved man demonstrerede, at disse ikke stod nede om læ og var klar ved kanonerne. Skikken er nu fortsat ved at stille en del af mandskabet op på dækket. Hensigten er her den samme, nemlig at vise, at skibet ikke er klar til kamp.

Langt tilbage har flaget på Kronborg været det suverænitetsymbol, som udenlandske krigsskibe viste deres respekt overfor ved gennemsejlingen af de danske farvande. De udenlandske krigsskibe, der kom til den kongelige residensstad København, måtte salutare flaget på flagskibet for den eskadre, der eventuelt lå opankret ud for Holmen, eller, hvis dette ikke var tilfældet, flaget på det vagtskib, der var udlagt. Der kunne dog forekomme situationer, hvor der hverken var udlagt flagskib eller vagtskib. Bl. a. for at tage højde for sådanne situationer, besluttede man i 1784 at etablere en flagbasteion på Kastelspynten, den del af kastelsvolden, der vendte ud mod havnen, og som lå frit, indtil Langelinie lukkede udsynet. Forbilledet her var formentlig flagbasteionen på Kronborg. Det forventedes herefter, at dette flag blev saluteret af udenlandske orlogsfartøjer eller at indkomne handelsskibe strøg topsejlet for flagbasteionen for at vise deres respekt for den danske konges suverænitet.

Tilsyneladende var der en del problemer med denne flagbasteion, og det blev derfor besluttet at etablere flagbasteionen på Batteriet Christianus Sextus på Nyholm i stedet for. Her blev så flaget hejst den 15. august 1788, samtidig med at et særligt reglement vedrørende dette flag trådte i kraft.

I 1740 var der blevet etableret et nyt batteri på Nyholm for at lukke det hul, der var i Københavns søbefæstning mellem Kastellet og Batteriet

Christianus Quintus, idag betegnes som Quintus. Dette nye batteri blev naturligvis opkaldt efter den da regerende konge Christian 6. Efterhånden har betegnelsen Christianus Sextus ændret sig til Sixtus. Ved opsætningen af flagbastionen den 15. august 1788 blev Batteriet samtidig salutbatteri. En status det har haft lige siden.

Det oprindelige reglement for flaget på Sixtus var ganske kompliceret. Bl.a. forlangtes det, at de indkomne udenlandske skibe forinden salutens afgivelse skulle sende en båd ind til batteriet og meddele, hvor mange skud, man ville afgive, således at man fra dansk side kunne forberede sig på at besvare denne, den såkaldte kontra-salut. F.eks. skulle svenske skibe altid have et skud mindre i kontra-salutten end det, der var afgivet. Dette ville i de fleste tilfælde indebære afgivelse af en salut med et lige antal skud. Det var naturligvis de indkomne skibe, der skulle afgive den første salut. Danske krigsskibe afgav salut for flaget på Sixtus, når de tog på togt, og når de vendte hjem til Flådens Leje.

Om flaget fra starten i 1788 har skullet vaje hver dag, er højst usikkert. I første halvdel af 1800-tallet har det i hvert fald ikke været gældende praksis, idet det i det da gældende reglement hedder, at flaget kun skal sættes på fødselsdage inden for den kongelige familie eller, når det er fornødent at modtage salut og afgive kontra-salut. I førstnævnte tilfælde skulle flaget vaje fra solopgang til solnedgang, i sidstnævnte resten af dagen indtil solens nedgang, efter salutens afgivelse. Dette forhold ændredes i sidste halvdel af 1800-tallet, hvorefter flaget fast har vajet fra solopgang til solnedgang. I de gældende bestemmelser for flagning på Sixtus hedder det bl.a. at der føres splitflag fra solopgang til solnedgang, og at flaget som regel kun føres på halv stang langfredag, ved kongens eller dronningens død, samt efter særlig ordre ved andre dødsfald i kongehuset.

Den eneste gang, denne bestemmelse så vidt vides er blevet brudt, var den 5. februar 1941, da vore torpedobåde måtte udleveres til den tyske besættelsesmagt. På denne dag blev flaget sat på halv efter kong Christian X. s ordre.

Der afgives et salutskud ved hejsning og nedhaling af flaget, idet dog salutskud ved hejsning kun finder sted, hvis dette sker kl. 8 om morgenen eller senere.

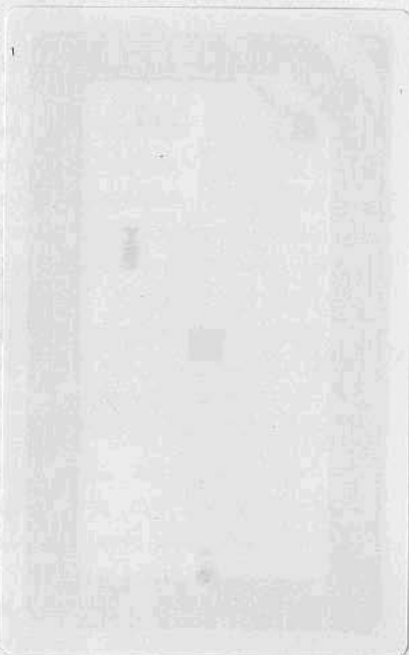
Batteriet Sixtus er nu den formelt eneste faste flagbasteion, der er be-mandet, og fra denne har Søværnet gennem 200 år besvaret de salutter, hvor-med fremmede krigsskibe har hilst dansk suverænitet, ligesom der også med flag og salut fra batteriet har været hilst velkommen til udenlandske stats-overhoveder. Salutterne fra batteriet og flagbasteionen har varslet den for-melle del af større begivenheder i forbindelse med kongehuset. Senest mar-keredes kronprins Frederiks indtrædelse i statsrådet på sin 18 års fødsels-dag med salut fra Sixtus.

Nu som for 200 år siden vajer flaget på Sixtus som en markering af den danske suverænitet, og dermed vedligeholdes dets status som

RIGETS FLAG.

Forsvarets Bibliotek

180/187/1888

Tillader Hr. Lieutenanten at Solen går ned ?